

Лужняк Н.М.,

здобувач вищої освіти III курсу кафедри івент-менеджменту та соціальних комунікацій

ВП «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв»;

Науковий керівник: Єрмолаєва Г.А., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри івент-менеджменту та соціальних комунікацій ВП «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв», м. Миколаїв, Україна

ПСЕВДОЕКСПЕРТИ ЯК НАПРЯМ ФЕЙК ПРОПАГАНДИ

У сучасному світі з великою кількістю інформації, що доступна через інтернет і соціальні мережі, з'явилася велика проблема з псевдо експертами та фейками, які використовуються для пропаганди та дезінформації.

Псевдоексперти – це люди, які видають себе за експертів у певних галузях або темах, але фактично не мають відповідного досвіду, знань або кваліфікацій. Вони можуть бути задіяні у фейкових пропагандистських кампаніях з метою поширення дезінформації або впливу на громадську думку.

Для розпізнавання псевдоекспертів важливо ретельно перевіряти їхні кваліфікації та джерела інформації, а також користуватися надійними джерелами і перевіреними фактами, щоб уникнути впливу фейків та пропаганди.

Фейк – це подання фактів у спотвореному вигляді або подання свідомо неправдивої інформації. До того ж фейк – це спосіб маніпуляції свідомістю шляхом надання неповної інформації, спотворення контексту, частини інформації з метою підштовхнути аудиторію до дій чи думок, які потрібні маніпулятору.[1]

Типи фейків:

за методом поширення: масмедійні (створюють та поширюють ЗМІ) та локальні (створюють та поширюють лідери думок, «випадкові свідки»);

за формою поширення: фотофейки, відеофейки, фейкові журналістські матеріали, фейкові свідчення очевидців, чутки;

за територіальним спрямуванням: внутрішні (зорієнтовані на громадян певної території чи держави) та зовнішні (призначені для міжнародної спільноти);

за аудиторією: представники певних груп і всі громадяни;

за змістом інформації: фейки на основі правди (мають певні акценти та зміни окремих деталей задля надання потрібної інтерпретації), фейки на основі напівправди (поєднання правди та вигаданої інформації) та фейки на основі вигаданих фактів.[2]

Завдання фейку — дезінформувати аудиторію, просунути потрібне бачення реальності, посіяти паніку, викликати агресію, похитнути попередні переконання аудиторії, змусити її сумніватися, спонукати до певної дії, привернути увагу, залякати тощо.

Ознаки, які можуть вказати на фейк:

джерела: відсутність чи анонімність джерел; запозичена із соціальних мереж інформація; скомпрометовані чи неіснуючі установи;

експерти: представники неіснуючих інституцій; анонімні, політично чи фінансово заангажовані експерти;

лексика: використання оцінної та емоційно забарвленої лексики; використання стереотипів, штампів, нетолерантних висловів, які розпалюють ворожнечу;

подання фактів: однобоке представлення інформації, відсутність балансу думок і точок зору; наявність узагальнень та непідтвердженої інформації; факти не відокремлені від коментарів [3].

Інструкція з перевірки фейків

Джерело

Перше правило: Не читайте новин на сайтах, про які нічого не знаєте. Якщо інформація справді важлива, її точно можна знайти на авторитетному сайті. Професійні редакції викликають більше довіри, адже перевіряють інформацію перед публікацією.

Друге правило: Навіть авторитетний сайт інколи може помилитися й загубитися в ананасових полях. Тому завжди перевіряйте новину не в одному, а в кількох джерелах.

Третє правило: Ставте під сумнів будь-яку інформацію, не підкріплену доказом. Лише свідчення безпосереднього очевидця, фотографії / відео чи опубліковані документи доводять факт. Усе решта – суб'єктивні судження.

Першоджерело. Чи вказано в новині посилання на джерело інформації (знайдіть сайт, де вперше її опублікували).

Перегляньте за допомогою веб-архіву, чи раніше ця новина виглядала так само. Там зібрано майже 500 мільярдів копій інтернет-сторінок. Просто вставте посилання на сторінку й виберіть, версію з якого дня ви хочете переглянути.

Якщо сторінку нещодавно видалили, ще є шанс знайти її в архіві Google. Вставте у браузері напис cache: перед посиланням на сторінку й натисніть Enter.

Варто зберігати скріншоти сторінок, наприклад, за допомогою Archive.is.

Не вірте скріншотам із соцмереж – завжди заходьте безпосередньо на сторінку користувача.

Коли першоджерело новини знайдено, треба перевірити дату. Це один із найпопулярніших методів появи фейків – у новині кількарічної давності змінюють дату на теперішню. Перевірити такий фейк неймовірно легко. Для цього достатньо скопіювати цитату з тексту і за її допомогою знайти в Google першоджерело новини й першу дату публікації. Не забувайте це робити.

Перевірте метадані зображення. Кожен файл зображення містить додаткові дані про камеру, час та місце зйомки. Якщо ці дані не видалили раніше, їх можна швидко перевірити. Завантажте фото або вставте посилання на нього в Exif Viewer, після чого ресурс автоматично покаже вам усі наявні метадані. Інколи файли зображень містять і точні географічні координати місця, де було зроблено фото. Якщо ці дані доступні, сервіс покаже місце зйомки на карті.

Фото. Шукайте на відео та фотографіях деталі, що можуть бути характерні для конкретного місця: написи, вивіски, назви вулиць, станції метро, будинки, церкви тощо.

За допомогою карт і сервісу Google Street View спробуйте знайти ці місця й переконайтеся, чи вони виглядають так само.

Отже, підводячи підсумки, можна сказати, що фейки - це недостовірна інформація, яка може бути наміреною дезінформацією. Вони можуть включати в себе псевдоекспертизу та інші методи обману. Важливо бути обережним і перевіряти інформацію, перш ніж вірити їй або поширювати [4].

Список використаних джерел:

1. Що таке фейк? URL: http://librarychl.kr.ua/kn_in/informatoria/inf-f.php (дата звернення: 16.10.2023).
2. Які є типи фейків? URL: <https://vue.gov.ua/%D0%A4%D0%B5%D0%B9%D0%BA> (дата звернення: 16.10.2023).
3. Завдання та ознаки фейків! URL: <https://vue.gov.ua/%D0%A4%D0%B5%D0%B9%D0%BA> (дата звернення: 16.10.2023).
4. Інструкція з перевірки фейків URL: http://librarychl.kr.ua/kn_in/informatoria/inf-f.php (дата звернення: 16.10.2023).